अनु मा दीधीथां विश्वे देवासो अनु मा रभध्वम् AV. ii.12.5; AV. (P.) ii.5.5; **1B** to take hold after, to hold on to अन्वारभेथामनुसंरभेथामेतं लोकं श्रद्दधानाः सचन्ते AV. vi.122.3; इममिन्द्रं वह्निं पप्रिमन्वारभध्वम् AV. xii.2.47; AV.(P.)xviii.34.8; त्रयो लोकाः संमिता ब्राह्मणेन ... अन्तरिक्षम्। अंशून्गृभीत्वान्वारभेथामाप्यायन्तां पुनरा यन्तु शूर्पम् AV. xii.3.20; अन्वारभेथां वय उत्तरावत् AV. xii.3.47; यः क्षत्रियः प्रतिहितः। सोऽन्वारभते TaiBr. I.vii.9.2; ĀpaŚS. xviii.17.3; पुच्छमन्वारभन्ते। सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै TaiBr. III. viii.22.2; ŚatBr. XIII.ii.3.1; अन्वारभस्व यजमानेत्याहापोर्णुवन्ति शालायै द्वारे दक्षिणतः सोमक्रयण्युपतिष्ठते ŚatBr. III.ii.4.15; पाङ्क्तो वै यज्ञस्तद्यज्ञमेवैतद्यजमानोऽन्वारभते ŚatBr. IV. ii.5.4 **1C** to touch or hold from behind यज्ञस्य संतत्यै पत्न्यन्वारभते TaiS. VI. ii.1.1; ŚatBr. III.iv.1.6; ŚatBr. (K.) IV. iv.1.6; KātyŚS. iii.7.12; प्राजापत्यं उद्गातां तस्मादुद्गातान्वारभते MaiS. iii.8.9 (iii.108.9); अथौदुम्बरीं समन्वारभन्ते AitBr. 24.5 (638); KauṣiBr.27.6 (132.19); ŚāṅkhāŚS.x.21.6; तामन्वारभत आयोष्ट्वा सदने सादयामि PañcBr. vi.4.3; योऽपिव्रतः स्यात्सोऽन्वारभेत ŚatBr. III.vi.3.2; KātyŚS. viii.6.36; अध्वर्युं यजमानस्तदेनं परोक्षमन्वारभते ŚatBr.(K.) IV.viii.1.9; ĀpaŚS. xi.16.14; उद्गाता प्रथमेन कर्मणौदुम्बरीमन्वारभते JaimiBr. 1.70; ऋतस्य पन्थामन्वेमि होतेत्यभिक्रम्यांसेऽध्वर्युमन्वारभेत पार्श्वस्थेन पाणिना ĀśvaŚS. I. i.3.25; समिष्टयजुर्हूयमानमन्वारभते ŚāṅkhāŚS. iv.11.2; i.6.3; होतृचमसमन्वारभते ŚāṅkhāŚS. vii.5.9; अग्निहोत्राय सह पित्रा ... दक्षिणेऽंसेऽध्वर्युमन्वारभते BaudhŚS. i.100.1; अपि वाध्वर्युरेव जुहुयात्। अन्वारभेयातामितरौ BhārŚS viii. 9.11; ĀpaŚS. viii.6.26; उपहूयमानामन्वारभेते अध्वर्युर्यजमानश्च ĀpaŚS. iii.2.8; iii.9.8; MānŚS. 22.5; अध्वर्युं प्रस्तोतान्वारभते ĀpaŚS.xii.17.1; MānŚS.76.7; अहं परस्तादित्यादित्यं यजमानोऽन्वारभत आ होमात् ĀpaŚS. xiii. 9.13; अध्वर्युं दीक्षिता अन्वारभन्ते ĀpaŚS.xxi.3.11; अध्वर्युर्वा जुहुयादन्वारभेयातामेतौ VārāŚS. I.vii.2.34; अवान्तरेडामादधाति। ... इडां च। सर्वेऽन्वारभन्ते KātyŚS. iii.4.12; xi.1.18; पवमानेषूद्गातारमन्वारभेरन् KātyŚS. xiii.1.11; इडामुपहूयमानं होतारमध्वर्युराग्नीध्रः पत्नी चान्वारभन्ते VaikhāŚS. 7.21; 10.15; दीक्षितश्चेत् सर्वा इडा अन्वारभेत LātyāŚS. v.10.2; DrāhyŚS. xv.2.3; निःसर्पत्स्वन्वारभेत LātyāŚS. v.10.18; DrāhyŚS. xv.2.18; सकुशपाणिः कुशैर्होतारमन्वारभते KauśiGS. i.18.3; यज्ञोपवीतं कृत्वाप आचम्य दक्षिणतः कुमार उपविश्यान्वारभते BhārGS. 1.3 (3.17); दक्षिणत एरकायां भार्यामुपवेश्योत्तरतः पतिरुभावन्वारभेयातां स्वयमुद्धैर्जुहुयात् JaimiGS. 1.20 (20.6); पशुश्चान्वक् प्रतिप्रस्थातान्वारभते। ... अन्वारभते स्पृशति VīraMi. (Saṁskāra.) 975.16; शुक्राख्यग्रहं होमकाले यजमानोऽन्वारभते MayūMāli. 671.6 (*on* x.2.18); **2** to follow, to accompany विश्वे देवासो अनु मा रभध्वम् AV. ii. 12.5; अनु त्वेन्द्रारभामहे स्याम सुमतौ तव AV. v.8.9; AV.(P.) vii.18.8; अकर्माग्निमधिपामस्य देवमन्वा रप्स्व सहसा दैव्येन AV.(P.) iv.18.6; त्रिरेकादशा विश्वे वैश्वानरा महि शान्तावनु व आ रभध्वम् AV.(P.) xv.9.6; अन्वारभेथामनुसंरभेथामेतं लोकं श्रद्दधानास् सचन्ते AV.(P.)xvi.51.7; ब्रह्म वै देवानां बृहस्पतिस्तमेवान्वारभते TaiS. III. i.1.4; ऋक्सामे ... अहोरात्रे अभवताम् ... तौ वा एतन्महिमाना अन्वारभते संपारणाय MaiS.iii.6.6 (iii.67.10); अग्निर्देवानां पथिकृत्तमेवान्वारभते KāṭhS.10.5 (i.129.5); बृहस्पतिरेतस्य देवता य आनुजावरस्तमेवान्वारभते KāṭhS.11.4 (i.147.15); इन्द्रं वयं धनपतिं सुनुमन्वारभामहे KāṭhS. 21.14 (ii.56.17); यदाश्ववालः प्रस्तारो भवत्यैक्षवा उद्यावौ प्रजापतिमेवान्वारभते KāṭhS. 24.8 (ii.99.13); KapiKaS.38.1 (205.10); KāṭhS.30.3 (ii.184.7); KapiKaS. 46.6 (280.18); विद्यावन्तं विद्यान्वारभते कर्मवन्तं कर्म BrahmSi. i.32.5; BrahmSūBh. (Śaṅ.) 724.6 (*on* iii.4.11); कर्म विहितं प्रतिषिद्धं च ... अन्वारभेते अन्वालभेते अनुगच्छतः BṛĀraUBh. (Śaṅ.) 606.19 (*on* iv.4.2); **3** to commence or begin कौमारो लोको अजनिष्ट पुत्रोऽन्वारभेथां वयं उत्तरावत् AV. xii.3.47; AV.(P.) xvii.40.8; अथ यद्गृहीत्वाज्यानि प्रणयन्ति यज्ञं वा एतद्यजमानोऽन्वारभते MaiS. iii.9.1 (iii.112.3); तेज एव ब्रह्मवर्चसमन्वारभन्त MaiS. iv.6.3 (iv.82.9); iv.6.8 (iv.90.6); पूषा स्वगाकारैस्त इमं यज्ञमवन्तु ते मामवन्त्वनु व आरभेऽनु मारभध्वम् KāṭhS. 35.2 (iii.51.15); KapiKaS. 48.3 (297.21); इमं यज्ञमवन्तु ते ĀpaŚS. xiv.17.1; xiv.28.5; पौर्णमास्याममन्वारभेत ŚatBr. XI.i.1.7; अन्वारभन्त इदं प्रत्यक्षं विसृजत इति वदन्तस्तदु यदि कामयेतान्वारभेत ŚatBr. (K.) IV. vi.3.2; अन्वारेभे कपोतो वै प्रियाया गुणकीर्तनम् BrahmP.80.29; आत्रेयः ...। अन्वारेभेऽथ सत्राणि BrahmP. 140.2; (*caus.*) to cause to commence or begin पत्न्यवेक्षतेऽन्वारम्भौ वा एष यज्ञस्य पत्न्या। यज्ञमेनामन्वारम्भयति MaiS. iv.1.12 (iv.15.8); **4** to grasp, to seize वातं प्राणं मनसान्वारभामहे। प्रजापतिं यो भुवनस्य गोपाः TaiBr. III.vii.7.2; TaiĀ. x.47.1 (917.4); **5** to keep or to have contact with आनीयमान एवानु चारभेत वाचं च यच्छेदिति कात्यः BaudhŚS. iii.12.11; अथ यदि ग्राममर्यादां नदीं वाग्नीनतिहरेयुरेतानेवाग्नीन्ह्रियमाणानन्वारभेयाताम् BaudhŚS. iii.387.1; चतुर्गृहीतं गृहीत्वान्वारभस्व यजमानेत्याह KātyŚS. vii.6.12; यावत्यो ग्राममर्यादा नद्यश्च तावतीरतिक्रामन्तमन्वारभेयाताम्। यदि नान्वारभेयातामग्नयो लौकिकाः संपद्येरन् HirPiMe.ii.11.6; **6** to pursue, to practise जाता संसर्गवशतस्तस्मिन्नेव च जन्मनि। बध्यते मुच्यते वासौ स्वयमन्वारभेदतः YogVā. iv. 59.54; **7** to refer again, cf. **अन्वारम्भ 2C**; **8** to follow up to the completion, cf. **अन्वारम्भ 4** [to place oneself behind or at the side of, MW.]

अन्वारभमाण (anv-ārābhamāṇa) *adj.* **A** touching or holding from behind तं वा अन्वारभमाणः परोक्षमन्वारभते ŚatBr. (K.) IV.viii.1.9; **B** commencing, performing प्रथमं चातुर्मास्यान्यन्वारभमाणस्य व्याहृतीभिर्हवींष्यासादयति VaikhāŚS.8.5.

अन्वारभ्य (anvārābh-ya) *ger.* **1** having followed, having accompanied अथो देवता एवान्वारभ्य सुवर्गं लोकमेति TaiS. II.ii.5.5; V.iii.9.2; तस्माद्देवमाहोदायुषा स्वायुषेत्याह देवता एवान्वारभ्य TaiS. VI.i.11.1; तमेवान्वारभ्य समश्नुते TaiS. VII.iii.1.1; तं देवा अन्वारभ्य स्वर्गं लोकमायन्यदाश्ववालः प्रस्तारो भवति KāṭhS. 24.8 (ii.99.12); KapiKaS. 38.1 (205.8); **2A** having touched, having held from behind ब्रह्मणो हस्तमन्वारभ्यपर्याहुरेकधैव यजमान आयुर्दधति TaiS. II.iii.11.4; अध्वर्युमेव जुह्वतमन्वारभ्य प्रतीकैरनुमन्त्रयेत KauśiBr. 7.4 (30.15); स्रुचौ कृत्वा दक्षिणेन प्रतिप्रस्थातुर्वासोऽन्वारभ्याह ŚatBr. II.v.2.38; औदुम्बरीमन्वारभ्यासते ŚatBr. IV. vi.9.22; ŚatBr. (K.) I.v.1.34; तेऽयमित्यथैषां सुराग्रहाणामेकमन्वारभ्याह ŚatBr. (K.) VI.ii.1.16; उपविश्योर्ध्वजानुर्दक्षिणेन प्रादेशेन भूमिमन्वारभ्य जपति ŚāṅkhāŚS. i5.8; i.6.3; अध्वर्युमन्वारभ्यौदग्रभणानि जुह्वतं याजमानं मनो मे मनसा दीक्षताम् ŚāṅkhāŚS.v.4.1; पश्चात्प्रेङ्खं प्राङुपविश्य तदन्वारभ्यानानुसृजन्वाग्यत आस्त आधिसर्पणात् ŚāṅkhāŚS. xvii.13.12; वसूनां पवित्रमसि शतधारं वसूनां पवित्रमसि सहस्रधारमिति तदन्वारभ्य वाचंयम आस्ते BaudhŚS. i.4.11; सपवित्रां कुम्भीमन्वारभ्य वाचं यच्छति BhārŚS. i. 13.1; ĀpaŚS. i.12.5; MānŚS. 11.4; HirŚS. i.3.27. (96.6); इध्मसंनहनान्याग्नीध्रोऽन्वारभ्य क इदमग्नीद्धविष्यति ... स इदम् ... मन्त्रं संनमति ĀpaŚS. ii.15.2; मध्यमं परिधिमन्वारभ्य संप्रेष्यति ĀpaŚS. iii.7.10; MānŚS.23.15; स्रुच्यमन्वारभ्य वागस्यैन्द्रीत्यनुमन्त्रयते ĀpaŚS. iv.9.5; यजमानोऽध्वर्युमन्वारभ्य पञ्च जुहोति ĀpaŚS. x.8.7; अध्वर्युः शकटमन्वारभ्य संप्रेष्यति ĀpaŚS. x.28.4; सर्वासु सुब्रह्मण्यासु सुब्रह्मण्यमन्वारभ्य यजमानो जपति ĀpaŚS. x.28.5; स्रुचं वायव्यं चमसं वान्वारभ्याश्रावयेत् ĀpaŚS.xii.20.22; ब्रह्मण इतर ऋत्विजो हस्तमन्वारभ्य यजमानं पर्याहुः ĀpaŚS. xix.24.6; वालधावश्चमन्वारभ्य बहिष्पवमानं सर्पन्त्यग्निर्मूर्धेति ĀpaŚS. xx.13.4; दक्षिणेन पाणिना दक्षिणमध्वर्योरंसमन्वारभ्य जपति ĀpaŚS. xxiv.12.7; ŚāṅkhāGS. ii.4.4; KauśiGS. ii.2.12; ii.2.15; HirGS. i.5.8; AgniveGS.i.1.3 (8.1); ध्रुवमसि पृथिवीं दृंहेति तस्मिन् कपालमुपधायान्वारभ्यापामेऽग्निमामादं जहीत्यङ्गारं बहिर्भस्म निरस्यति MānŚS.14.12; यूपात्प्रमुच्य पशुमन्वारभ्याश्रावयति MānŚS.53.11; कुमारो दक्षिणेन पाणिना दक्षिणं पादमन्वारभ्याह ĀpaGS. iv.11.8; BālamBha. i. 49.30 (*on* i.14); वत्सम् अन्वारभ्य ... वाचं विसृजेत् ĀpaGS. vi.14.8; BhārGS. 1.19 (19.9); वासः परिधाप्यान्वारभ्याघारावाज्यभागौ हुत्वा ... उत्तरार्धे जुहोति MānGS. i.10.8; i.22.3; हृदयदेशमन्वारभ्य जपेत् VārāGS. 5.21; प्रेतस्य दक्षिणं बाहुमन्वारभ्याहवनीये जुहोति BaudhPiMe. i.1.16; ii.5.1; अन्वारब्धापसव्येन (v.l. अन्वारभ्यापसव्येन) पाणिना दक्षिणेन तु BṛParāSm. 2.176; VṛGautSm. 561.12 (8); अन्वारभ्य च सव्येन कुर्यादुल्लेखनादिकम् GobhiSm. 2.123; साध्यं क्षीरार्णवे पद्मे चन्द्रमण्डलमध्यगम्। अन्वारभ्य जपेद् ध्यात्वा ĪśānŚiPa. i.45.55; ज्योतिष्टोमे अध्वर्युं प्रस्तोतान्वारभते ... उद्गातारं प्रतिहर्तेत्यादिक्रमेण अन्वारभ्य प्रसर्पतामध्वर्य्वादीनाम् ... क्रमेणान्वारम्भविच्छेदः स्यात् UpaParā. 5.15; MayūMāli. 502.4 (*on* vi.5.17); **2B** having held on to मदनूची दक्षिणा यां ददाति सैति दक्षिणामन्वारभ्य यजमानः ŚatBr. I. ix.3.1; IV. iii.4.6; ŚatBr. (K.) II.viii.4.1; V. iv.1.5; **2C** having seized or grasped वासांसि परिधायानडुहः पुच्छमन्वार-भ्यायन्त्याग्नेयः ŚatBr. XIII.viii.4.6; **3** having commenced or started यज्ञमन्वारभ्य ... दक्षिणां ददाति ... यजमानः ... स देवयानो वा ŚatBr. (K.) II.viii.4.1; V.iv.1.5; एते पश्चार्त्विजः पाङ्क्तो हि यज्ञस्तद्यज्ञमन्वारभ्यैति यजमानः ŚatBr. (K.) V.iii.1.3.

अन्वारभ्य (anv-ārābhya) *adj.* **A** to be grasped or seized ब्रह्मवादिनो वदन्त्यन्वारभ्यः पशु३र्नान्वारभ्या३ इति TaiS. VI.iii.8.1; **B** to be held on to नैष यजमानेनान्वारभ्यो मृत्यवे ह्येते नयन्ति ŚatBr. III.viii.1.10.

अन्वारम्भ (anv-ārambhá) *m.* **1** act of commencing or beginning sacrifice यजमानस्यैवैष यज्ञस्यान्वारम्भोऽनवच्छित्त्यै TaiS. VI.i.11.5; VI.ii.1.2; VI.ii.9.2; एष वै पत्न्या यज्ञस्यान्वारम्भः MaiS. i.4.8 (i.56.11); i.11.8 (i.169.15); iii.7.9 (iii.88.7) = iii.8.7 (iii.103.17); iv.4.5 (iv.56.1); KāṭhS. 14.8 (i.207.7); 24.8 (ii.98.14); 32.4 (iii.22.13); KapiKaS. 37.5 (199.1); 40.1 (220.4); 47.9 (292.23); TaiBr. I.iii.7.2; अन्वारम्भौ वा एष यज्ञस्य पत्न्या यज्ञमेनामन्वारम्भयति